

TAULA REDONA EN RECORD I HOMENATGE

A JOSEP IBORRA.

30-III-2011

El CEIC Alfons el Vell celebrà el Dia Internacional del Llibre de 1997, any en què celebràrem el naixement d'Ausiàs March, amb un homenatge a Josep Iborra. En l'acte li lliuràrem una escultura de bronze de l'artista Manolo Boix que representa Cèsar Borja. I també li oferírem un llibre que contenia la col·laboració de 37 autors saforencs, de diferents generacions i maneres de pensar, que li dedicaren les seues creacions de diversos gèneres i temàtiques. Es titulava *Textos cordials*, és a dir, nascuts del cor. Tots els participants respongueren amatents a la crida. Alguns havien sigut afortunats de tenir-lo com a professor a l'Institut, que la gent preferia denominar Nou, per tal d'esquivar el nom oficial. Josep Iborra hi treballà com a catedràtic de Filosofia entre 1969 i 1975, i també com a professor de Valencià fora d'hores.

Altres li admiraven la labor d'impulsor de la cultura en un sentit ampli a la ciutat. Era ben remarcable que un professor foraster, en compte de complir grisament el seu paper funcional, s'hi implicara en tertúlies; publicara articles valents, de vegades polèmics i incisius, en els setmanaris locals *Ciudad* i *El Tossal*, on posava la societat gandiana davant un espill que no sempre reflectia una imatge amable; organitzara cursos de Valencià per al professorat, per on passaren importants figures de la sociolingüística o de la producció literària; i que fins i tot arribara a presidir l'Ateneu, la punta de llança de l'activitat cultural de la comarca en una època d'efervescència social, però en què el simple fet d'opinar o d'actuar cercant majors espais de llibertat i de redreçament nacional encara resultava molt atzarós i arbitràriament perseguible amb moltes desmesurades o amb coaccions censorses. Era un temps en què com deia Gramsci, "el vell moria i el nou no podia nàixer". Avui, que dissortadament les multes i la censura tornen a estar d'actualitat, no sabem si pensar que aquell "vell" retorna o si potser no se n'ha anat mai.

Hui tenim a la taula dos testimonis de l'època dels fets . El seu alumne Ferran Garcia-Oliver, destacat professor medievalista de la Universitat de València, i Ignasi Mora, l'escriptor gandià a qui també devem tantes iniciatives socioculturals. Tots dos es declaren profundament influïts per Josep Iborra.

Altres participants de l'edició el coneixien pel seu treball callat i altament eficient en l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de València, on s'organitzaven els Cursos de Lingüística Valenciana i la seua Didàctica, adreçats al professorat de Primària i d'Ensenyament Mitjà. El programa, directament dissenyat per Iborra, incloïa, a més dels aspectes purament lingüístics, aquells que tractaven l'actitud dels parlants davant la llengua, o la producció literària en català des de l'edat mitjana fins a l'actualitat. El resultat va ser la formació d'uns grups de mestres molt ben preparats ja abans que legalment es despenalitzara el valencià a l'escola. Això féu possible l'únic aspecte destacat de la Llei i Ús i Ensenyament del Valencià on s'han assolit uns fruits remarcables.

I finalment, altres coneixien les seues escasses incursions en la narrativa, els treballs sobre l'obra de Joan Fuster i la seua dedicació a la crítica literària, parcel·la on ha resseguit puntualment les novetats dels autors valencians al mateix temps que efectuava valuosos estudis de conjunt de les lletres valencianes al segle xx. La seua idea era que, en un moment d'eclosió literària, on les carències singulars de què parlava Fuster semblaven esvair-se, podia servir el País omplint una altra mancança notable, la de la crítica literària. Era una manera que els llibres gaudiren d'una major presència pública, que no passaren desapercebuts, com tan sovint ocorre; que els autors veren ateses les seues produccions per una crítica sempre constructiva i respectada, ben llunyana de tendències o de capelletes, i que els lectors potencials tingueren l'orientació que potser demanaven.

L'escriptor i periodista Francesc Pérez Moragon, amic personal de Josep Iborra, i profund coneixedor de la seua obra, ens en parlarà després.

El llibre *Textos cordials*, amb què homenatjarem Josep Iborra, va ser una empresa estrictament saforenca, però s'haguera pogut multiplicar amb èxit en cada una de les comarques valencianes per la gran estima que despertava el personatge.

També Josep Iborra va ser protagonista d'un acte d'alt valor simbòlic: la presidència del primer tribunal d'oposicions per a professors de Valencià d'ensenyament mitjà. Reunia tots els mèrits per exercir aquella funció que significava alhora un reconeixement a la seua trajectòria: era un professor rellevant, tenia amplis coneixements de la matèria que s'hi havia de jutjar i havia treballat en l'ICE de la Universitat en els cursos de Lingüística i en els de Capacitació Pedagògica.

El tema que escollí per al comentari fou la segona Elegia de Bierville de Carles Riba, "Súnion", el temple grec de marbre blanc que es dreça mutilat i orgullós sobre el Mediterrani. Unes ruïnes que simbolitzen la fidelitat, la noblesa, la força contra l'adversitat i l'esperança silvestre en un futur possible. Potser eren les virtuts que volia que caracteritzaren aquella primera fornada de docents. En acabar tot el procés, es reuní amb els aprovats en una cerimònia que bé podia semblar una unció de cavallers per a véncer en la batalla contra les inèrcies, la indiferència o fins i tot l'autoodi, acumulats al llarg de segles de persecució política de l'idioma. Les armes amb què havien de lluitar era la preparació didàctica i acadèmica, l'amor a la llengua i al poble, i un poder de fascinació, que ens pressuposava, per tal de transmetre'ls. Fou una bella al·locució iniciàtica que sempre hem procurat tenir present.

Les seues darreres recomanacions a tots aquells amb qui havia treballat al llarg de la vida foren un autèntic antídoto contra el desànim: calia persistir en el treball començat, sense concessions a la defallença, en uns moments en què tot hi sembla convidar. Com el jo poètic de Súnion, bé podem afirmar que Josep Iborra ha sigut "ric del que ha donat" i ens ha fet rics als qui ho hem rebut. No es pot fer un millor elogi a un home amant de la discreció, que possiblement no aprovara les paraules que hui li dediquem.

Josep Iborra era un home d'aparença feble. Solia dir que tenia una mala salut de ferro. Però alhora era constant i incansable. Ben bé podríem dir que, en certa manera, posseïa la natura del diamant. Extremadament fràgil i alhora duríssim, i capaç de crear enllaços poderosos i d'irradiar la llum que el travessava. Fràgil de cos però amb unes potències de l'ànima, laicament considerades, d'extrema plenitud: la memòria, o siga la cultura, nodrida incessantment per la seua passió pels llibres, "els companys agraïts i freqüentats" que deia Petrarca. L'enteniment, és a dir, la comprensió i la intel·ligència posades al servei del seu poble i de les estratègies per dignificar-lo.

I, fruit de les altres dues, la voluntat immarcessible de treballar per tal d'aconseguir-ho.

Josep Iborra fou un mestre i amic per als qui vam tenir la sort de tractar-lo, i alhora un autèntic "homenot" valencià, figura rellevant i imprescindible de la nostra història cultural. Amb la seua trajectòria ens ha donat una exemplar lliçó de vida i ens ha transmés un llegat irrenunciable del qual procurarem ser dignes.

És per tot això que voldríem que la taula redona de hui no sols fóra de record i homenatge, sinó també d'agraïment. I així ho volem transmetre a la seua família, representada en els seus fills, que ens honoren amb la seua presència.

Moltes gràcies.

Gabriel Garcia Frasquet,
Director CEIC Alfons el Vell.

La Safor, març de 2011.